

[Time: 3 Hrs]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 A Explain the characteristics & Functions of a formal sector. 20

Or

B Explain the various theoretical perspectives of Informal sector?

Q.2 A Discuss the condition of home-based workers 20

Or

B Explain Migration as a livelihood strategy

Q.3 A What challenges do the informal workers face? 20

Or

B Discuss the difference between microfinance and that of self-help groups

Q.4 A How have the ICTs been able in bringing change in the working condition in Informal Sector? 20

Or

B How does the labour reforms affect the processes of unionization?

Q.5 Write short notes on Any Two. 20

- a. Structuralist theory
- b. Decent work agenda
- c. Social Security
- d. Indian Labour and Unionization

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ अ. औपचारिक क्षेत्राची वैशिष्ट्ये आणि कार्ये समजावून सांगा. 20
 किंवा
 ब. अनौपचारिक क्षेत्राचे विविध सैद्धांतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा?
- प्र.२ अ. घरगुती कामगारांच्या स्थितीवर चर्चा करा 20
 किंवा
 ब. उपजीविकेची स्थिती म्हणून स्थलांतर समजावून सांगा.
- प्र.३ अ. अनौपचारिक कामगारांसमोर कोणती आव्हाने आहेत? 20
 किंवा
 ब. सूक्ष्म वित्तपुरवठा आणि बचत गटांमधील फरकावर चर्चा करा
- प्र.४ अ. अनौपचारिक क्षेत्रातील कामकाजाच्या स्थितीत बदल घडवून आणण्यात आयसीटी कसे सक्षम 20
 झाले आहेत?
 किंवा
 ब. कामगार सुधारणांचा संघीकरणाच्या प्रक्रियेवर कसा परिणाम होतो?
- प्र.५ कोणत्याही दोनवर टिप्पणी लिहा. 20
 अ. रचनावादी सिद्धांत
 ब. सभ्य कामाचा अजेंडा
 क. सामाजिक सुरक्षा
 ड. भारतीय कामगार आणि संघीकरण
